

JE TSONGKHAPA

རྟེན་འབྲེལ་བསྐྱེད་པ་བཀུགས་སོ། །

XUNG TÁN DUYÊN KHỎI

IN PRAISE OF DEPENDENT ORIGNATION

TIBETAN – VIỆT – ENGLISH

རྩོམ་འབྲེལ་བསྟོན་པ་བཞུགས་སོ།

Xưng Tán Duyên Khởi – Lama Tsongkhapa soạn tác
IN PRAISE OF DEPENDENT ORIGINATION
By Je Tsongkhapa

ཨོམ་འཕགས་ལྷ་སྐྱེ་བའི་ཡུལ་།

Kính lạy đức Văn Thù Diệu Âm
Nam mô Guru Manjughoshaya

༡ ། གང་ཞིག་གཟིགས་ཤིང་གསུངས་པ་ཡི།

1. Người nào thuyết pháp / từ sự chứng biết,
He who speaks on the basis of seeing,

མཐུན་དང་སྟོན་པ་སྐྱེ་བའོ།

trí ấy, giáo ấy / không một ai hơn.

This makes him a knower and teacher unexcelled,

རྒྱལ་བ་རྩོམ་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་།

Con xin kính lễ / đức Phật tối thắng,
I bow to you, O Conqueror, you who saw

གཟིགས་ཤིང་འདོམས་པ་དེ་ལ་འདུད།

Bậc chứng rồi giảng / giáo pháp duyên sinh.

Dependent origination and taught it.

༢ ། འཇིག་རྩོམ་རྒྱུ་པ་ཇི་སྟོན་པ།

2. Cõi thế gian này / có bao suy thoái,
Whatever degenerations there are in the world,

དེ་ཡི་རྩ་བ་མ་རིག་སྟེ།

hết thảy đều từ / gốc rễ vô minh.

The root of all these is ignorance;

གང་ཞིག་མཐོང་བས་དེ་སྟོན་པ།

Đức Phật dạy rằng / bất kể là ai,

You taught that it is dependent origination,

རྩོམ་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བར་གསུངས།

chứng được duyên sinh / là dẹp được cả.

The seeing of which will undo this ignorance.

༣ ། དེ་ཚེ་སློང་དང་ལྡན་པ་ཡིས། །

3. Nên người có trí

So how can an intelligent person

རྟོན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་ལམ། །

đâu thể không hiểu

Not comprehend that this path

ཁྱོད་གྱི་བསྟན་པའི་གནད་ཉིད་དུ། །

rằng pháp duyên sinh

Of dependent origination is

ཇི་སྟར་ཁོང་དུ་ཚུད་མི་འགྱུར། །

chính là cốt tủy / giáo pháp Phật dạy.

The essential point of your teaching?

༤ ། དེ་སྟེ་ལགས་ན་མགོན་ཁྱོད་ལ། །

4. Vậy xưng tán Phật,

This being so, who will find, O Savior,

བསྟོན་པའི་སྐོར་ནི་སྲུ་ཞིག་གིས། །

đâu có lối nào

A more wonderful way to praise you

བརྟོན་ནས་འབྱུང་བ་གསུངས་པ་ལས། །

màu nhiệm hơn là

Than [to praise you] for having taught

ངོ་མཚར་གྱུར་པ་ཅི་ཞིག་རྟོད། །

xưng tán bậc thuyết / giáo pháp duyên sinh.

This origination through dependence?

༥ ། གང་གང་རྐྱེན་ལ་རག་ལས་པ། །

5. "Việc gì đã tùy / nhân duyên sinh ra

"Whatsoever depends on conditions,

དེ་དེ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་ཞིས། །

thì việc ấy vốn / không có tự tánh."

That is devoid of intrinsic existence."

གསུངས་པ་འདི་ལས་ཡ་མཚན་བའི།
Có lời dạy nào / tuyệt diệu hơn là
What excellent instruction can there be

ལེགས་འདོམས་ཚུལ་ནི་ཅི་ཞིག་ཡོད།
lời dạy này đây.
More amazing than this proclamation?

༤༥ གང་དུ་བཟུང་བས་བྱིས་པ་རྣམས།
6. Vì bám vào đó / mà kẻ ấu trĩ
By grasping at it the childish

མཐར་འཇོག་འཆིང་བ་བརྟན་བྱེད་པ།
ràng buộc biên kiến / càng thêm kiên cố;
Strengthen bondage to extreme views;

དེ་ཉིད་མཁས་ལ་སློབ་པ་ཡི།
cũng chính nơi đó / lại là cửa ngõ
For the wise this very fact is the doorway

དྲ་བ་མ་ལུས་གཅོད་པའི་སྒོ།
cho người có trí / xẻ lưới niệm khởi.
To cut free from the net of elaborations.

༥༥ བསྟན་འདི་གཞན་དུ་མ་མཐོང་བས།
7. Pháp này nơi khác / chưa từng nghe qua
Since this teaching is not seen elsewhere,

སྟོན་པ་ཞེས་བྱ་བྱེད་ཉིད་དེ།
nên gọi Phật là / đạo sư duy nhất.
You alone are the Teacher;

མ་སྐྱེས་ལ་ནི་སང་གོ་བཞིན།
Nếu gọi ngoại đạo / [là bậc đạo sư] / thì khác gì gọi / cáo là sư tử,
Like calling fox a lion, for a Tirthika

མུ་སྟེགས་ཅན་ལའང་གཅམ་བུའི་ཚིག།
chỉ giống như lời / tâng bốc mà thôi.
It would be a word of flattery.

༤༥ ཨེ་མའོ་སྣོན་པ་ཨེ་མའོ་སྐབས། །

8. Tuyệt thay đạo sư! Tuyệt thay chỗ nương!
Wondrous teacher! Wondrous refuge!

ཨེ་མའོ་སྣོན་མཚན་ཨེ་མའོ་མགོན། །

Tuyệt thay luận sư! Tuyệt thay cứu độ!
Wondrous speaker! Wondrous savior!

རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་འབྲུང་ལེགས་གསུངས་པའི། །

Đối trước bậc Thầy / khéo thuyết duyên khởi,
I pay homage to that teacher

སྣོན་པ་དེ་ལ་བདག་ཕྱག་འཚལ། །

con xin đánh lễ.
Who taught well dependent origination.

༤༦ བན་མཛད་ཁྱོད་ཀྱིས་འགྲོ་བ་ལ། །

9. Để giúp chữa bệnh / nên đấng Lợi Sinh
To help heal sentient beings,

སྣོན་པའི་སྣོན་དུ་བཀའ་སྣོན་ལ། །

dạy cho hữu tình
O Benefactor, you have taught

བསྟན་པའི་སྣོན་པོ་སྣོན་པ་ཉིད། །

lý luận vô song
The peerless reason to ascertain

ངེས་པའི་རྒྱ་མཚན་སྣོན་པའི་སྣོན། །

xác định tánh không, / trái tim chánh pháp
Emptiness, the heart of the teaching.

༥༠ རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྲུང་བའི་ཚུལ། །

10. Lối duyên khởi này
This way of dependent origination,

འགལ་བ་དང་ནི་མ་གྲུབ་པར། །

nếu thấy mâu thuẫn, / không thể xác minh
Those who perceive it

མཐོང་བ་འདི་ཡིས་ཁྱོད་ཀྱི་ལུགས། །

thì pháp của Phật
As contradictory or as unestablished,

ཇི་ལྟར་ཁོང་དུ་ཚུད་པར་བྱས།

làm sao có thể / thông đạt cho được?
How can they comprehend your system?

༡༡ ། ཁྱོད་ནི་ནམ་ཞིག་སྟོང་པ་ཉིད། །

11. Với Phật, bao giờ
For you, when one sees emptiness

རྟེན་འབྱུང་དོན་དུ་མཐོང་བ་ན། །

chứng được tánh không / qua nghĩa duyên khởi
In terms of the meaning of dependent origination,

རང་བཞིན་གྱིས་ནི་སྟོང་པ་དང་། །

sẽ thấy tuy rằng / không có tự tánh
Then being devoid of intrinsic existence and

བྱ་བྱེད་འཐད་པའང་མི་འགལ་ཞིང་། །

vẫn tạo tác dụng, / không hề mâu thuẫn.
Possessing valid functions do not contradict.

༡༢ ། དེ་ལས་ཕྱོག་པར་མཐོང་བ་ན། །

12. Phật dạy nếu như / thấy điều ngược lại,
Whereas when one sees the opposite,

སྟོང་ལ་བྱ་བ་མི་བྱང་ཞིང་། །

ở trong tánh không / không có tác dụng
Since there can be no function in emptiness

བྱ་དང་བཅས་ལ་སྟོང་མེད་པས། །

có tác dụng lại / không có tánh không,
Nor emptiness in what has functions,

ཉམ་ངའི་གཡང་དུ་སྐྱུང་བར་བཞིན། །

sẽ phải rơi vào / vực sâu hung hiểm.
One falls into a dreadful abyss, you maintain.

༡༣ ། དེ་ཕྱིར་ཁྱོད་ཀྱི་བསྟན་པ་ལ། །

13. Vì lý do này / giáo pháp Phật dạy
Therefore in your teaching

རྟེན་འབྱུང་མཐོང་བ་ལེགས་པར་བསྟན་གས། །

hết mực đề cao / chứng ngộ duyên khởi;
Seeing dependent origination is hailed;

དེ་ཡང་ཀུན་ཏུ་མེད་པ་དང་། །

không phải hoàn toàn / là không hiện hữu,
That too not as an utter non-existence

རང་བཞིན་གྱིས་ནི་ཡོད་པས་མིན། །

mà cũng không phải / là có tự tánh.
Nor as an intrinsic existence.

༡༤ ། ལྗོས་མེད་ནམ་མཁའི་མེ་ཏོག་བཞིན། །

14. Sự tự-có như / hoa đóm giữa trời,
The non-contingent is like a sky flower,

དེས་ན་མ་བརྟེན་ཡོད་མ་ཡིན། །

vì vậy không gì / là không tùy thuộc.
Hence there is nothing that is not dependent.

ངོ་བོས་སྐྱབ་ན་དེ་འགྲུབ་པ། །

Nếu sự vật nhờ / chính mình mà có
If things exist through their essence, their dependence on

རྒྱ་དང་རྐྱེན་ལ་ལྗོས་པ་འགལ། །

thì không thể nào / tùy thuộc nhân duyên.
Causes and conditions for their existence is a contradiction.

༡༥ ། དེ་ཕྱིར་བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་ལས། །

15. Nên Phật dạy rằng "vì không có gì
"Therefore since no phenomena exist

མ་གཏོགས་ཚོས་འགའ་ཡོད་མིན་པས། །

không từ duyên khởi
Other than origination through dependence,

རང་བཞིན་གྱིས་ནི་སྟོང་བ་ལས། །

nên trừ phi là / không có tự tánh,
No phenomena exist other than

མ་གཏོགས་ཚོས་འགའ་མེད་པར་གསུངས། །

bằng không chẳng có / pháp nào tồn tại."
Being devoid of intrinsic existence," you taught.

༡༦ ། རང་བཞིན་ཚྭ་གཤམ་མེད་པའི་བྱིར། །

16. Phật dạy: "Tự tánh / không hề biến chuyển,
"Because intrinsic nature cannot be negated,

ཚོས་རྣམས་རང་བཞིན་འགའ་ཡོད་ན།།

nên nếu các pháp / có chút tự tánh
If phenomena possess some intrinsic nature,

མྱ་ངན་འདས་པ་མི་རུང་ཞིང་།།

thì quả niết bàn / không thể nào có,
Nirvana would become impossible

སྒྲོས་ཀྱན་ཚོག་པ་མེད་པར་གསུངས།།

niệm khởi cũng không / cách nào tịch diệt
And elaborations could not be ceased," you taught.

༡༧༽ དེ་ཕྱིར་རང་བཞིན་རྣམ་བཤམ་ཞེས།།

17. Vì vậy nhiều lần / trước hàng trí giả
Therefore who could challenge you?

སང་གའི་སྒྲ་ཡིས་ཡང་ཡང་དུ།།

đức Phật nói bằng / tiếng sư tử hống,
You who proclaim with lion's roar

མཁས་པའི་ཚོགས་སུ་ལེགས་གསུངས་པ།།

rằng "sự vật vốn / tách lìa tự tánh"
In the assembly of learned ones repeatedly

འདི་ལ་སུ་ཡིས་འགོང་བར་བྱས།།

Lời này đổ ai / đủ sức phản biện.
That everything is utterly free of intrinsic nature?

༡༨༽ རང་བཞིན་འགའ་ཡང་མེད་པ་དང་།།

18. Tự tánh mảy may / cũng không hề có,
That there is no intrinsic existence at all

འདི་ལ་བརྟེན་ནས་འདི་འབྱུང་བའི།།

mọi sự đều là / "tùy vào cái này
And that all functions as "this arising

རྣམ་བཞག་ཐམས་ཅད་འཐད་པ་གཉིས།།

mà cái kia sinh." / Có cần phải nói
In dependence on that," what need is there to say

མི་འགལ་འདུ་བ་སྒྲོས་ཅི་དགོས།།

rằng hai điều này / không hề mâu thuẫn?
That these two converge without conflict?

༡༩ ། བརྟེན་ནས་འབྱུང་བའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས། །

19. Vì hiện khởi nên

"It is through the reason of dependent origination

མཐར་ལྷ་བ་ལ་མི་བརྟེན་ཞེས། །

không vương biên kiến"

That one does not lean towards an extreme;"

ལེགས་གསུངས་འདི་ནི་མགོན་ཚུན་གྱི། །

Chính vì đức Phật / khéo thuyết như vậy

That you've declared this excellently is the reason,

སྐྱབ་བླ་ན་མེད་པའི་རྒྱ། །

nên gọi Ngài là / luận sư vô song

O Savior, of your being an unexcelled speaker.

༢༠ ། འདི་ཀུན་ངོ་བོས་སྤོང་བ་དང་། །

20. "Hết thảy mọi sự / chân tánh vốn không";

"All of this is devoid of essence,"

འདི་ལས་འདི་འབྲས་འབྱུང་བ་ཡི། །

"từ điều này mà / quả kia sinh ra":

And "From this arises that effect" –

ངེས་པ་གཉིས་པོ་པན་ཚུན་དུ། །

hai khẳng định này hỗ trợ lẫn nhau

These two certainties complement

གོགས་མེད་པར་ནི་གྲོགས་བྱེད་པ། །

không hề mâu thuẫn.

Each other with no contradiction at all.

༢༡ ། འདི་ལས་ངོ་མཚར་གྱུར་བ་དང་། །

21. Nhiệm màu nào hơn?

What is more amazing than this?

འདི་ལས་མད་དུ་བྱུང་བ་གང་། །

kỳ diệu nào hơn?

What is more marvellous than this?

ཚུལ་འདིས་ཚུན་ལ་བསྟོན་ན་ནི། །

Tán dương như vậy mới là tán dương,

If one praises you in this manner,

བསྟོན་པར་འགྱུར་གྱི་གཞན་དུ་མིན། །

bằng không chẳng xứng.

This is real praise, otherwise not.

༢༢ ། མིངས་པས་བྲན་དུ་བཟུང་བ་ཡིས། །

22. Những ai vì bởi / mê muội không chế

Being enslaved by ignorance

གང་ཞིག་ཁྱོད་དང་ཞེ་འགྲས་པ། །

bất thuận với Phật / thì trước âm thanh

Those who fiercely oppose you,

དེ་ཡིས་རང་བཞིན་མེད་པའི་སྒྲ། །

của không tự tánh / chẳng thể nào kham,

What is so astonishing about their being

མི་བཟོད་གྱུར་ལ་མཚར་ཅི་ཡོད།

việc này không lạ.

Unable to bear the sound of no intrinsic existence?

༢༣ ། ཁྱོད་གྱི་གསུང་གི་གཅེས་པའི་མཛོད། །

23. Nhưng nếu tin nhận / kho tàng trân quý

But having accepted dependent origination,

བརྟེན་ནས་འབྱུང་བར་ཁས་སྐྱངས་ནས། །

của lời Phật dạy / về thuyết duyên khởi,

The precious treasure of your speech,

སྟོང་ཉིད་ང་རོ་མི་བཟོད་པ། །

mà không kham nổi / tiếng gầm tánh không

Then not tolerating the roar of emptiness –

འདི་ལ་ཁོ་བོ་ངོ་མཚར་གྱུར། །

mới thật lạ kỳ.

This I find amazing indeed!

༢༤-༢༥ ། རང་བཞིན་མེད་ལ་བགྱི་བའི་སྒྲ། །

24-25. Lý duyên khởi là / cánh cửa vô thượng,

The door that leads to no intrinsic existence,

སྐྱ་མེད་རྟོན་ཅིང་འབྲེལ་འབྱུང་གི།

lối ngõ dẫn vào / sự không tự tánh.

This unexcelled [door of] dependent origination,

མིང་ཉིད་ཀྱིས་ནི་རང་བཞིན་དུ།

Nếu kẻ phàm phu / dựa danh duyên khởi
Through its name alone, if one grasps

འཇིག་ན་ད་ཀོ་སྐྱེ་བོ་འདི།

mà chấp tự tánh / thì phàm phu ấy
At intrinsic existence, now this person

ལྷོ་ལྷོ་འཕགས་མཚོག་རྣམས་ཀྱིས་ལགས་བསྐྱོད་པའི།

lạc mất lối ngõ
Who lacks the unrivalled entrance,

འཇུག་འོགས་སྐྱོད་དང་བྲལ་གྱུར་པ།

mà chư thánh giả đã từng khéo qua.
Well travelled by the Noble Ones,

ཁྱོད་དགྱེས་གྱུར་པའི་ལམ་བཟང་དེར།

Đâu là phương tiện / đưa họ về lại
By what means should one guide him

ཐབས་གང་གིས་ནི་བྱི་བར་བྱ།

với con đường lành / khiến cho Phật vui?
To the excellent path that pleases you?

༢༥ ་ རང་བཞིན་བཅོས་མེན་སྟོས་མེད་དང་།

26. "Tự tánh, không giả, và không tùy thuộc"
Intrinsic nature, uncreated and non-contingent,

རྟེན་འབྲེལ་སྟོས་དང་བཅོས་མ་གཉིས།

cùng với "duyên sinh, tùy thuộc, giả hợp",
Dependent origination, contingent and created –

ཇི་སྟེ་སྐྱུར་ན་གཞི་གཅིག་ལ།

Làm sao có thể / qui về một chỗ
How can these two converge

མི་འགལ་འདུ་བ་ཉིད་དུ་འགྱུར།

mà không mâu thuẫn?
Upon a single basis without contradiction?

༢༦ ་ དེ་ཕྱིར་བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་གང་།

27. Vì thế điều gì / từ duyên sinh ra,
Therefore whatever originates dependently,

རང་བཞིན་གྱིས་ནི་གདོད་མ་ནས། །
mặc dù bản lai / vốn lià tự tánh,
Though primordially free of intrinsic existence,

ནམ་པར་དབེན་ཡང་དེར་སྤང་བས། །
nhưng mà tương hiện / lại giống như có,
Appears as if it does [possess intrinsic existence];

འདི་ཀུན་སྐྱེ་མ་བཞིན་དུ་གསུངས། །
nên Phật nói rằng / mọi sự hư huyễn.
So you taught all this to be illusion-like.

ཡོད་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་བཟླ་བ་ལ། །
28. Vì lý do này / nên con hiểu được
Through this very fact I understand well

ཚོལ་བ་འགས་ཀྱང་ཚོས་མཐུན་དུ། །
dù ai chống đối / nơi lời Phật dạy
The statement that, to what you have taught,

སྐྱགས་མི་རྟོད་པར་གསུངས་པ་ཡང་། །
vẫn không làm sao / xét đúng luận lý
Those opponents who challenge you

འདི་ཉིད་གྱིས་ནི་ལེགས་པར་འབྲུམས། །
mà tìm ra được / chút sơ hở nào.
Cannot find faults that accord with reason.

ཡོད་ཅི་སྐད་ཅེ་ན་འདི་བཤད་པས། །
29. Tại sao như vậy? Vì lời giảng này
Why is this so? Because by declaring these

མཐོང་དང་མ་མཐོང་དངོས་པོ་ལ། །
khiến cho sự vật / --dù là thấy được / hay không thể thấy--
Chances for reification and denigration

སྐྱོ་འདོགས་པ་དང་སྐྱུར་འདེབས་ཀྱི། །
khả năng khẳng định / hay là phủ định
Towards things seen and unseen

གོ་སྐབས་རིང་དུ་མཛད་ཕྱིར་རོ། །
đều lià rất xa.
Are made most remote.

མོད་ཀྱི་སྐྱབ་བ་ཟེང་པར། །

30. Chính nhờ con đường / duyên khởi này đây,
Through this very path of dependent origination,

མཐོང་བའི་རྒྱ་མཚན་རྟོན་འབྱུང་གོ།

thấy được lời Phật / thật không đâu sánh.
The rationale for your speech being peerless,

ལམ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་གསུང་གཞན་ཡང་། །

Vì lẽ này mà / khởi niềm xác quyết
Convictions arise in me [also]

ཚད་མར་གྱུར་པར་ངེས་པ་སྟེ། །

Pháp nào của Phật / cũng đều đúng cả.
That your other words are valid too.

མོད་ཀྱི་དོན་བཞིན་གཟིགས་ནས་ལེགས་གསུངས་པ།

31. Phật chứng như nghĩa / rồi khéo nói ra,
You who speak excellently by seeing as it is,

ཁྱོད་ཀྱི་རྗེས་སུ་སློབ་པ་ལ། །

những ai dụng công / theo gót chân Ngài,
For those who train in your footsteps,

སྐྱད་པ་ཐམས་ཅད་རིང་དུ་གྱུར། །

bao nhiêu suy thoái / hết thảy đều xa,
All degenerations will become remote;

ཉེས་ཀུན་ཚ་བ་སྐྱོད་ཕྱིར་རོ།

bao gốc lỗi lầm / đều hồi đầu cả.
For the root of all faults will be undone.

མོད་ཀྱི་བསྟན་ལས་ཕྱིར་ཕྱོགས་པས། །

32. Còn người quay lưng / với lời Phật dạy
But those who turn away from your teaching,

ཡུན་རིང་ངལ་བ་བསྐྱེན་བྱས་ཀྱང་། །

thì dù lao碌 / trong thời gian dài
Though they may struggle with hardship for a long time,

ཕྱི་ཕྱིར་སྐྱོན་རྣམས་བོས་པ་བཞིན། །

lỗi vẫn tăng thêm / --như thể gọi mòi--
Faults increase ever more as if being called forth;

བདག་ཏུ་ཉལ་བ་བརྟན་ཕྱིར་རོ། །
là vì nương vào / tri kiến chấp ngã.
For they make firm the view of self.

༣༣ ། མེ་མའོ་མཁམས་བས་འདི་གཉིས་ཀྱི།
33. Tuyệt vời lằm thay! Khi người có trí
Aha! When the wise comprehend

ཁྱད་པར་ཁོང་དུ་ཚུད་གྱུར་པ། །
hiếu sự khác biệt / giữa hai điều này,
The differences between these two,

དེ་ཚོ་རྐང་གི་ཁོང་ནས་ནི།
khi ấy đáy lòng / không thể nào không
Why would they not at that point

ཁྱོད་ལ་ཅི་ཕྱིར་གྲུས་མི་འགྱུར།
sâu xa kính Phật.
Revere you from the depths of their being?

༣༤ ། ཁྱོད་གསུང་དུ་མ་ཅི་ཞིག་སྟོས། །
34. Hãy khoan nói đến / vô lượng giáo pháp,
Let alone your numerous teachings,

ཆ་ཤས་རེ་ཡི་དོན་ཅམ་ལའང་། །
chỉ cần ý nghĩa một nhánh nhỏ thôi
Even in the meaning of a small part,

འོལ་སྐྱི་ཅམ་གྱི་ངས་རྟེན་པ། །
dù chỉ đại khái có được lòng tin
Those who find ascertainment in a cursory way,

དེ་ལའང་མཚོག་གི་བདེ་བ་སྟེར། །
cũng vẫn đạt được niềm vui thù thắng.
This brings supreme bliss to them as well.

༣༥ ། ཀྱི་ཏུད་བདག་སྟོ་སྟོངས་བས་བཅོམ། །
35. Than ôi! con vì / tâm trí mê muội,
Alas! My mind was defeated by ignorance;

འདི་འདྲའི་ཡོན་ཏན་སྤང་བོ་ལ།
khối thiện đức ấy / qui y đã lâu,
Though I've sought refuge for a long time,

འིང་ནས་སྐྱབས་སུ་སོང་གུར་གྲང་། །
 thể nhưng cho dù / chỉ một mẫu nhỏ
In such an embodiment of excellence,

ཡོན་ཏན་ཆ་ཅམ་མ་འཚལ་ཏོ། །
 cũng chưa hề có.
I possess not a fraction of his qualities.

མཇུག་འོན་ཀྱང་འཆི་བདག་ཁར་སྤྱོད་པའི། །
 36. Tuy vậy, trước khi / sinh mạng một dòng
Nonetheless, before the stream of this life

སློབ་གི་རྒྱུན་ནི་མ་རྩལ་བར།
 chảy cạn hết vào / miệng của Thần chết,
Flowing towards death has come to cease

སྤྱོད་ལ་ཅུང་ཟད་ཡིད་ཆེས་པ། །
 tín tâm nơi Phật / con được chút ít,
That I have found slight faith in you –

འདི་ཡང་སྐྱལ་བ་བཟང་སྟམ་བཞུད། །
 thiết nghĩ đó cũng là điều đại hạnh.
Even this I think is fortunate.

མཇུག་རྣམས་ལོ་ན་ཉེན་འབྲེལ་སྟོན་པ་དང་། །
 37. Bậc thuyết duyên khởi / trong khắp giảng sư;
Among teachers, the teacher of dependent origination,

ཤེས་རབ་ནང་ན་ཉེན་འབྲེལ་ཤེས་པ་གཉིས། །
 Trí chứng duyên khởi / trong khắp các trí;
Amongst wisdoms, the knowledge of dependent origination –

འཇིག་རྟེན་དག་ན་རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་བཞིན། །
 Chỉ có Phật như / đế vương tôn thắg / trong cõi thế gian
You, who're most excellent like the kings in the worlds,

སུལ་བྱུང་ལེགས་པར་སྤྱོད་མཁྱེན་གཞན་གྱིས་མིན།
 mới khéo biết được, / người khác chẳng thể.
Know this perfectly well, not others.

ཕ་རོལ་བྱེད་ཀྱིས་ཇི་སྟོན་བཀའ་སླུལ་པ། །

38. Bất kể là Phật / dạy cho pháp gì,
All that you have taught

རྟོན་འབྲེལ་ཉིད་ལས་བརྒྱུགས་ཏེ་འཇུག།

đều phát xuất từ / giáo lý duyên sinh
Proceeds by way of dependent origination;

དེ་ཡང་ལྷ་ངན་འདའ་ཕྱིར་ཏེ། །

và đều hướng đến / mục tiêu niết bàn.
That too is done for the sake of nirvana;

ཞི་འགྱུར་མིན་མཛད་ཀྱིད་ལ་མེད། །

Phật không hạnh nào / không khiến tịnh an.
You have no deeds that do not bring peace.

ཕ་རོལ་གྱི་མཐོ་ཀྱིད་ཀྱི་བསྟན་པ་ནི། །

39. Ôi! Giáo pháp Phật
Alas! Your teaching is such,

གང་གི་ན་བའི་ལམ་སོང་བ།

rơi vào tai ai
In whosoever's ears it falls,

འདི་དག་ཐམས་ཅད་ཞི་འགྱུར་ཕྱིར། །

đều khiến bình an,
They all attain peace; so who would not be

ཀྱིད་བསྟན་འཛིན་པར་སྲུ་མི་གུས། །

hỏi ai lại chẳng / thiết tha giữ gìn.
Honoured to uphold your teaching?

༤༠ ། བས་སྐོལ་མཐའ་དག་འཛོམས་པ་དང་། །

40. Pháp này tận diệt / hết thảy đối địch;
It overcomes all opposing challenges;

སྟག་འོག་འགལ་འདུས་སྟོང་པ་དང་། །

làm tan biến hết / mâu thuẫn trước sau;
It's free from contradictions between earlier and latter parts;

སྐྱེ་གྱུར་དོན་གཉིས་སྟོར་བྱེད་པ། །

giúp cho toàn thành / cả hai lợi ích;
It grants fulfilment of beings' two aims –

ལྷགས་འདིར་ཁོ་བོ་སྣོ་བ་འཕེལ། །

nhờ diệu pháp này / hoan hỉ càng tăng.

For this system my joy increases ever more.

༤༡ ། འདི་ཡི་ཕྱིར་དུ་སྤོང་གྱིས་ནི། །

41. Chính vì vậy mà

For its sake you have given away,

ལ་ལར་སྐྱ་དང་གཞན་དུ་སློག།

Phật vô số kiếp / cho rồi lại cho:

Again and again over countless eons,

སྐྱ་པའི་གཞེན་དང་ལོངས་སྤོང་ཚྲགས། །

khi thì cho thân / lúc lại cho mạng,

Sometimes your body, at others your life,

གངས་མེད་བསྐལ་པར་ཡང་ཡང་བཏང་། །

cho cả thân nhân, / thọ dụng tài sản.

As well as your loving kin and resources of wealth.

༤༢ ། གང་གི་ཡོན་ཏན་མཐོང་བ་ཡིས། །

42. Thấy được thiện đức / của giáo pháp này,

Seeing the qualities of this teaching

སྐྱགས་ཀྱིས་ཉ་ལ་ཇི་བཞིན་དུ། །

con thật như là / con cá mắc câu,

Pulls [hard] from your heart,

ཉིད་གྱིས་སྐྱགས་དངས་ཚས་དེ་ནི།

từ nơi tim Phật / bị cuốn phăng vào.

Just like what a hook does to a fish;

སྤོང་ལས་མ་ཐོས་སྐལ་བ་ཞན། །

Chẳng thể chính tai / nghe lời Phật dạy / thật là bất hạnh.

Sad it is not to have heard it from you.

༤༣ ། དེ་ཡི་སྐྱ་ངན་སྐྱགས་གྱིས་ནི། །

43. Nỗi thương tâm này / ray rức mãnh liệt,

The intensity of that sorrow

སྐྱ་པའི་བྱ་ལ་མ་ཡི་ཡིད། །

níu mãi không buông / tâm trí của con.

Does not let go of my mind,

རྗེས་སུ་སོང་བ་ཇི་བཞིན་དུ། །

Cũng tựa như là / trái tim người mẹ
Just like the mind of a mother

བདག་གི་ཡིད་ནི་གཏོང་མི་བྱེད། །

giữ mãi không rời / đưa con thân yêu.
[Constantly] goes after her dear child.

༤༤ ། འདི་ལའང་སྲོད་གསུང་བསམ་པ་ན། །

44. Mỗi khi con nhớ / đến lời Phật dạy,
Here too, as I reflect on your words, I think,

མཚན་དཔེའི་དཔལ་གྱིས་རབ་རྒྱ་འབར། །

là ý nghĩ này / lại hiện trong con.
"Blazing with the glory of noble marks

འོད་གྱི་བྱ་བས་ཡོངས་བསྐོར་བའི། །

"Bốn sư đứng giữa / vùng hào quang sáng,
And hallowed in a net of light rays,

སྟོན་པ་དེ་ཡི་ཚངས་དབྱངས་གྱིས། །

tướng hảo chánh phụ / rục rở rạng ngời,
This teacher, in a voice of pristine melody,

༤༥ ། འདི་ནི་འདི་ལྟར་གསུངས་སྐུམ་དུ། །

45. đã dùng Phạm Âm / mà thuyết như vậy."
Spoke thus in such a way."

ཡིད་ལ་སྐབ་པའི་གཟུགས་བརྒྱན་ནི། །

Ảnh Phật khi ấy / hiện ra trong con,
The instant such a reflection of the Sage's form

ཤར་བ་ཙམ་ཡང་ཚ་བ་ཡིས། །

xoa dịu trái tim / rất bỗng mơn mõi,
Appears in my mind it soothes me,

གསུངས་ལ་ལྷ་ཟེར་བཞིན་དུ་སྐྱེ། །

như trăng thanh mát / dịu cõi nóng khô.
Just as the moon-rays heal fever's pains.

༤༦ ། དེ་ལྟར་མད་དུ་བྱུང་བ་ཡི། །

46. Đối với giáo pháp / kỳ diệu này đây,
This excellent system, most marvellous,

ལྷགས་བཟང་དེ་ཡང་མི་མཁས་པའི། །

phàm phu kém trí

Some individuals who are not so learned

སྐྱེ་བོས་བལ་པ་ཇ་བཞིན་དུ། །

thấy rối mịt mờ

Have entangled it in utter confusion,

རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་འཛིངས་པར་བྱས།

như là cỏ bện.

Just like the tangled balbaza grass.

༤༧། །ཚུལ་འདི་མཐོང་ནས་བདག་གིས་ནི། །

47. Nhìn thấy cảnh này / con đã lảm lẩn

Seeing this situation, I strove

འབད་པ་དུ་མས་མཁས་པ་ཡི།

theo bậc trí giả

With a multitude of efforts

།རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་བྱོད་གྱི་ནི། །

cố gắng nỗ lực

To follow after the learned ones

དགོངས་པ་ཡང་དང་ཡང་དུ་བཅའ། །

tìm rồi lại tìm / ý thật của Phật.

And sought your intention again and again.

༤༨། །དེ་ཚེ་རང་གཞན་སྡེ་པ་ཡི། །

48. Khi ấy con học

At such times as I studied the numerous works

གཞུང་མང་དག་ལ་སྐྱེངས་པ་ན། །

rất nhiều kinh luận / tông môn trong ngoài,

Of both our own [Middle Way] and other schools,

སྤྱི་སྤྱིར་བྱེ་ཚེ་སྤྲོ་བ་ཡིས། །

tâm triền miên khổ

My mind became tormented ever more

བདག་གི་ཡིད་ནི་ཀུན་ཏུ་གདུངས།

vì lưới hoài nghi.

Constantly by a network of doubts.

༤༩ ། ལྷོད་ཀྱི་སྐྱ་མེད་ཐེག་པའི་ཚུལ། །

49-51. Cỗ xe vô thượng / mà Phật để lại,
The night-lily grove of Nagarjuna's treatises –

ཡོད་དང་མེད་པའི་མཐའ་སྤངས་ཏེ། །

hai đầu có-không / đều lìa bỏ hết,
Nagarjuna whom you prophesized

རི་བཞིན་འབྲེལ་པར་ལྷུང་བསྟན་པ། །

được đức Long-thọ - người Phật thọ ký - giảng đúng như thật.
Would unravel your unexcelled vehicle as it is,

ལྷུ་སྐྱབ་གཞུང་ལུགས་ཀུན་འཛི་ཚལ། །

Vườn hoa kun-da / của luận Long thọ
Shunning extremes of existence and non-existence –

༥༠ ། ཇི་མེད་མཁྱེན་པའི་དགྱིལ་འཁོར་རྒྱས། །

ngời ánh nguyệt quang / của luận Nguyệt Xứng
Illuminated by the garland of white lights

གསུང་རབ་མཁའ་ལ་ཐོགས་མེད་རྒྱ། །

trắng sáng rạng soi / tỏ tường khắp cả,
Of Candra's well-uttered insights –

མཐར་འཛིན་སྟོང་གི་ཐུན་པ་སེལ། །

trí tuệ vô cầu / một khối tròn đầy,
Candra, whose stainless wisdom orb is full,

ལོག་སྐྱའི་རྒྱ་སྐར་བེལ་གཞོན་པ། །

du hành vô ngại / giữa trời giáo thuyết,
Who glides freely across scriptures' space,

༥༡ ། དཔལ་ལྷན་སྐྱ་བའི་ལེགས་བཤད་ཀྱི། །

xóa tan tăm tối / trái tim chấp thủ,
Who dispels the darkness of extremist hearts

འོད་དཀར་འཕྲེང་བས་གསལ་བྱས་པ། །

ngàn sao tà thuyết / đều phải lu mờ.
And outshines the constellations of false speakers –

སྐྱ་མའི་དྲིན་གྱིས་མཐོང་བའི་ཚོ། །

Nhờ ơn đạo sư / thấy được điều này,
When, through my teacher's kindness, I saw this

བདག་གི་ཡིད་གྱིས་ངལ་གསོ་ཐོབ། །

tâm con khi ấy / mới thật bình yên.

My mind found a rest at last.

༥༢ ། མཇུག་པ་ཀུན་ལས་གསུང་གི་ནི། །

52. Trong mọi thiện hạnh / mà Phật đã làm / thuyết pháp là nhất.

Of all your deeds, your speech is supreme;

མཇུག་པ་མཚོག་ཡིན་དེ་ཡང་ནི། །

Pháp thuyết cũng vậy / là pháp này đây.

Within that too it is this very speech;

དེ་ཉིད་ཡིན་ཕྱིར་མཐས་པ་ཡིས། །

Vì vậy kẻ trí / nên từ chỗ này

So the wise should remember the Buddha

འདི་ལས་སངས་རྒྱས་རྗེས་བྱས་བྱོས། །

mà nhớ đến Phật.

Through this [teaching of dependent origination].

༥༣ ། ལྷོན་དེའི་རྗེས་སུ་རབ་ཏུ་བྱུང་གུར་ཏེ། །

53. Theo gót đấng bốn sư / tôi xuất gia thanh tịnh

Following such a teacher and having become a renunciate,

རྒྱལ་བའི་གསུང་ལ་སྦྱངས་པ་མི་དམན་ཞིང་། །

tu học lời Phật dạy / không để cho kém cỏi

Having studied the Conqueror's words not too poorly,

རྣམ་འབྱོར་སྦྱོང་ལ་བཙོན་པའི་དགོ་སྤོང་ཞིག།

Tỷ kheo này cố gắng / tu tập hạnh du già

This monk who strives in the yogic practices,

བྱང་སྤོང་ཆེན་པོ་དེ་ལ་དེ་ལྟར་གུས། །

để tỏ lòng tôn kính / bậc Đại Chân Thật già

Such is [the depth of] his reverence to the great Seer!

༥༤ ། ལྷོན་པ་སྐྱེན་མེད་པའི་བསྐྱེན་པ་དང་། །

54. Gặp được giáo pháp này / của bậc Thầy vô thượng

Since it is due to my teacher's kindness

མཇུག་པ་འདི་འདྲ་སྐྱེན་མེད་པའི་བྱིན་ཡིན་པས། །

hết thầy đều nhờ vào / lòng từ của Ân sư

I have met with the teaching of the unexcelled teacher,

དགོ་བ་འདི་ཡང་འགྲོ་བ་མ་ལུས་པ།།

Vậy công đức ở đây / tôi nguyện xin hồi hướng
I dedicate this virtue too towards the cause

བཤེས་གཉེན་དམ་པས་འཛོལ་པའི་རྒྱ་རྒྱ་བསྟོ།།

cho chúng sinh luôn được / bậc chân sư giữ gìn.
For all beings to be sustained by sublime spiritual mentors.

༥༥༽ བན་མཛད་དེ་ཡི་བསྟན་པ་འང་སྲིད་པའི་མཐར།།

55. Pháp của đấng Lợi Sinh / nguyện cùng tận sinh tử
May the teaching of this Beneficent One till world's end

ངན་རྟོག་རླུང་གིས་རྣམ་པར་མི་གཡོ་ཞིང་།།

không bao giờ khuynh động / bởi ngọn gió tà niệm
Be unshaken by the winds of evil thoughts;

བསྟན་པའི་ངང་ཚུལ་ཤེས་ནས་སྟོན་པ་ལ།།

nguyện luôn đầy ắp người / chứng cảnh giới lời Phật
May it always be filled with those who find conviction

ཡིད་ཆེས་རྟེན་པས་རྟོག་ཏུ་གང་བར་ཤོག།།

nhờ đó tâm xác quyết / tin tưởng đấng đạo sư
In the teacher by understanding the teaching's true nature.

༥༦༽ བརྟེན་ནས་འབྱུང་བའི་དེ་ཉིད་གསལ་མཛད་པ།།

56. Nguyện trì pháp Mâu ni
May I never falter even for an instant

ཐུབ་པའི་ལུགས་བཟང་སྐྱེ་བ་ཐམས་ཅད་དུ།།

sáng soi lý duyên khởi
To uphold the excellent way of the Sage,

ལུས་དང་སྲོག་ཀྱང་བཏང་ནས་འཛོལ་པ་ལ།།

mọi đời kiếp về sau / xả bỏ cả thân mạng
Which illuminates the principle of dependent origination,

སྐད་ཅིག་ཅམ་ཡང་སྟོན་པར་མ་གྱུར་ཅིག།།

không bao giờ xao lãng / dù chỉ thoáng chốc thôi
Through all my births even giving away my body and life.

༥༧༽ འདྲིན་པ་མཚོག་དེས་དཀའ་བ་དབག་མེད་ཀྱིས།།

57. "Bậc dẫn đường tối thượng / bỏ công khó vô lượng
May I spend day and night carefully reflecting,

ནམ་ཏམ་སྒྲིང་པོར་མཛད་ནས་བསྐྱབས་པ་འདི། །

mới đạt được pháp này

"By what means can I enhance

ཐབས་གང་ཞིག་གིས་འཕེལ་བར་འགྱུར་སྐྱམ་པའི། །

nay dùng cách nào đây / để hoằng dương chánh pháp?"

This teaching achieved by the supreme savior

རྣམ་པར་དཔྱོད་པས་ཉིན་མཚན་འདེམ་བར་ཤོག།

nguyện tôi ngày lẫn đêm / luôn quán xét điều này

Through strenuous efforts over countless eons?"

༥༨ ། ལྷག་བསམ་དག་པས་ཚུལ་དེར་བཅོམ་པ་ན། །

58. Khi nỗ lực như vậy / với đại nguyện trong sáng

As I strive in this with pure intention,

ཚངས་དང་དབང་པོ་འཇིག་རྟེན་སྐྱོང་བ་དང་། །

Nguyện Phạm Thiên, Đế Thích, / cùng chư vị hộ thế

May Brahma, Indra and the world's guardians

ལེགས་ལྷན་ནག་པོ་ལ་སོགས་སྤྱང་མས་ཀྱང་། །

và hộ pháp như là / đức Mahakala

And protectors such as Mahakala

གཡེལ་བ་མེད་པར་རྟུ་གྲོགས་བྱེད་ཤོག།

luôn nâng đỡ cho tôi / không bao giờ lơì nghĩ

Unswervingly, always assist me.

ཅེས་བསྒྲིང་བ་ལེགས་བཤད་སྒྲིང་པོ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི་མང་དུ་ཐོས་པའི་དགེ་སློང་སློ་བཟང་གྲགས་པའི་དཔལ་གྱིས་སྦྱར་བའོ

Bài pháp tên "Tinh Túy Trí Khéo Thuyết" này do bậc Tỷ kheo Đa văn Losang Dragpa trước tác. Hồng Như Thupten Munsel chuyển Việt ngữ từ Tạng ngữ, tham khảo các bản dịch Anh ngữ của Thupten Jinpa và Galvin Kilty. Tháng 5 năm 2019

This hymn entitled "Essence of Well-Uttered Insights," praising the unexcelled Teacher – the great friend to the entire world [even] to the unfamiliar – for teaching the profound dependent origination, was composed by the well-read monk Lobsang Drakpai Pal. It was written at the heavenly retreat of Lhading on the towerng mountain of Odé Gungyal, otherwise known as [Ganden] Nampar Gyalwai Ling. The scribe was Namkha Pal.

Translated from the Tibetan by Geshe Thupten Jinpa. © Geshe Thupten Jinpa

hongnhu-archives

Ấn bản điện tử – Online Publication { 12/11/2019 }

FREE BOOK // LIVRE GRATUIT // SÁCH ẨM TỔNG